

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Горіної Ганни Олександрівни
на дисертаційну роботу Гука Юліана Володимировича
на тему: «Організаційно-економічні механізми асиметричного
згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі», подану на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Сучасний розвиток міжнародного туризму відбувається в умовах поглиблення просторової нерівномірності соціально-економічного розвитку територій, що проявляється у концентрації туристичних потоків, інвестицій та інфраструктури в обмеженій кількості найбільш конкурентоспроможних туристичних центрів і одночасному відставанні значної частини периферійних територій. Попри відновлення світового туристичного ринку після пандемічної кризи та зростання масштабів міжнародних туристичних переміщень, проблема просторової поляризації набуває дедалі більшої гостроти через посилення явищ овертуризму в популярних DESTINATIONAХ, збільшення антропогенного навантаження на природне середовище та нерівномірний розподіл економічних вигід від туристичної діяльності.

У цих умовах особливого значення набуває пошук ефективних механізмів забезпечення збалансованого територіального розвитку туристичної сфери, які б одночасно сприяли зниженню надмірної концентрації туристичних потоків у перевантажених DESTINATIONAХ та активізації соціально-економічного розвитку територій із недостатньо реалізованим туристичним потенціалом. Важливою науковою і практичною проблемою залишається відсутність комплексних організаційно-економічних підходів до регулювання просторових диспропорцій у міжнародному туризмі, а також недостатня розробленість інструментарію оцінювання рівня просторової поляризації туристичної діяльності. Для України зазначена проблематика має особливу актуальність в умовах післявоєнного відновлення національної економіки та необхідності формування нових моделей регіонального розвитку.

Таким чином, необхідність поглиблення теоретико-методичних засад дослідження просторової поляризації в міжнародному туризмі, удосконалення методичних підходів до її оцінювання та розроблення організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування територіальних диспропорцій визначає високу актуальність дисертаційної роботи Гука Ю.В. Дослідження є своєчасним, має вагоме наукове та практичне значення і спрямоване на вирішення важливої проблеми забезпечення збалансованого розвитку міжнародного туризму.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Дисертаційна робота Гука Ю.В. виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету. У межах теми «Інноваційні підходи до управління персоналом у контексті подолання просторової асиметрії розвитку туристичної галузі» (номер державної реєстрації 0125U004057) автором обґрунтуванні теоретико-методичні положення і практичні рекомендації щодо формування організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність

Дисертаційна робота Гука Ю.В. є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому на належному теоретичному та методичному рівні вирішено актуальне наукове завдання щодо обґрунтування організаційно-економічних механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі. Робота характеризується логічною побудовою, послідовністю викладу матеріалу та чітким взаємозв'язком між поставленою метою, завданнями, науковими положеннями й отриманими результатами.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується використанням сучасного методичного інструментарію, зокрема методів теоретичного узагальнення, системного та порівняльного аналізу, контент-аналізу, статистичних та економіко-математичних методів. Теоретичну основу дослідження становлять положення концепції полюсів зростання, нової

економічної географії, теорії туристичних DESTИНАЦІЙ та сучасні наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем міжнародного туризму та регіонального розвитку.

Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням офіційних статистичних даних Державної служби статистики України, Eurostat, матеріалів UN Tourism, OECD та інших міжнародних організацій, що забезпечило репрезентативність інформаційної бази дослідження. Важливим підтвердженням достовірності результатів є апробація запропонованого автором індексу просторової поляризації туризму (TSPI), а також узгодженість сформульованих висновків і рекомендацій із результатами проведеного аналізу.

Вірогідність наукових результатів також підтверджується їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та належним висвітленням у фахових наукових публікаціях автора.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Гука Ю.В., є достатньо обґрунтованими, достовірними та мають вагомий теоретичний і практичний цінність для розвитку міжнародного туризму та вдосконалення механізмів регулювання просторових диспропорцій туристичної діяльності.

4. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Результати дисертаційної роботи характеризуються належним рівнем наукової новизни та спрямовані на подальший розвиток теоретико-методичних і прикладних засад регулювання просторових диспропорцій у міжнародному туризмі. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні цілісного підходу до розв'язання проблеми просторової поляризації туристичної діяльності шляхом розроблення організаційно-економічних механізмів її асиметричного згладжування.

До найбільш важливих результатів, що мають ознаки наукової новизни, слід віднести те, що автором *уперше* сформовано модель організаційно-економічного механізму асиметричного згладжування просторової поляризації туристичної діяльності, яка базується на принципах керованого перерозподілу туристичних

потоків між туристичними полюсами та периферією із збереженням конкурентоспроможності провідних дестинацій.

Науковий інтерес становлять положення щодо *удосконалення* методичного підходу до оцінювання концентрації туристичних потоків шляхом запровадження індексу просторової поляризації туризму (TSPI), що розширює можливості кількісного аналізу туристичних диспропорцій та дозволяє здійснювати міжкраїнні порівняння рівня просторової концентрації туристичної діяльності. Також заслуговує на позитивну оцінку *розвиток* понятійно-категоріального апарату дослідження через уточнення змісту понять «туристичний полюс», «просторова поляризація туристичної діяльності» та «асиметричне згладжування просторової поляризації».

Важливими є результати, пов'язані з *подальшим розвитком* наукових підходів до забезпечення збалансованого розвитку туристичних дестинацій, мінімізації негативних наслідків овертуризму та стимулювання туристичного освоєння периферійних територій. Практичну цінність мають запропоновані рекомендації щодо використання організаційно-економічних інструментів регулювання просторових диспропорцій у туристичній сфері України, зокрема на прикладі Карпатського регіону.

У цілому положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, вирізняються науковою оригінальністю, належним рівнем обґрунтованості та практичної спрямованості. Отримані результати роблять внесок у розвиток економічної науки в частині дослідження просторових аспектів міжнародного туризму та формування механізмів забезпечення збалансованого розвитку туристичних територій.

5. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів

Теоретична цінність дисертаційної роботи Гука Ю.В. полягає у розвитку теоретико-методичних засад дослідження просторової поляризації в міжнародному туризмі та поглибленні наукових підходів до формування механізмів її регулювання. Отримані результати розширюють наукові уявлення про закономірності просторової організації туристичної діяльності, особливості

формування туристичних полюсів і периферійних територій, а також роль асиметричного згладжування у забезпеченні збалансованого розвитку туристичних систем. Важливе теоретичне значення мають удосконалення понятійно-категоріального апарату дослідження, уточнення змісту понять «туристичний полюс», «просторова поляризація туристичної діяльності», «асиметричне згладжування просторової поляризації», а також розвиток методичних підходів до оцінювання рівня просторової концентрації туристичних потоків.

Практична значущість наукових результатів полягає у можливості їх використання при формуванні державної та регіональної політики розвитку туризму, спрямованої на подолання територіальних диспропорцій та забезпечення більш збалансованого використання туристичного потенціалу. Запропонований автором організаційно-економічний механізм асиметричного згладжування просторової поляризації та індекс просторової поляризації туризму (TSPI) можуть бути використані органами державної влади й місцевого самоврядування для моніторингу рівня просторової концентрації туристичної діяльності, оцінювання ефективності управлінських рішень і розроблення програм розвитку туристичних територій.

Крім того, теоретичні положення, методичні розробки та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін з економіки туризму, регіональної економіки, міжнародного туризму та управління туристичними дестинаціями. У цілому результати дослідження мають вагомий теоретичний та прикладний цінність і сприяють вирішенню актуальних проблем забезпечення збалансованого розвитку міжнародного туризму в умовах сучасних глобальних викликів.

6. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження Гука Ю.В. опубліковано у 9 наукових працях, у тому числі: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному періодичному науковому виданні, публікації апробаційного характеру.

7. Відповідність принципам академічної доброчесності

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Ознак фальсифікації, компіляції, плагіату та інших порушень норм академічної доброчесності, наукової етики і моралі не встановлено. Положення дисертаційної роботи не містить текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело. Дисертація та наукові публікації виконані автором із дотриманням принципів академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи Гука Ю.В., її теоретичну та практичну значущість, слід зазначити, що окремі положення дослідження мають дискусійний характер і можуть бути предметом подальших наукових пошуків:

1. Автор широко використовує положення теорії полюсів зростання, нової економічної географії та концепції туристичних дестинацій для пояснення процесів просторової поляризації в туризмі. Разом із тим недостатньо чітко визначено межі адаптації класичних теорій просторового розвитку, розроблених переважно для промислового виробництва, до специфіки функціонування туристичної діяльності як сфери послуг.

2. Розроблена модель організаційно-економічного механізму асиметричного згладжування просторової поляризації характеризується комплексністю та логічністю побудови. Проте окремі елементи механізму потребують більш детального обґрунтування щодо інструментів реалізації, джерел фінансування та відповідальних суб'єктів управління.

3. Автор справедливо наголошує на необхідності активізації туристичного освоєння периферійних територій. Водночас у дисертації недостатньо уваги приділено оцінюванню потенційних екологічних наслідків таких процесів та питанням забезпечення балансу між економічними й природоохоронними цілями розвитку туризму.

4. Практичні рекомендації щодо використання механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації мають безперечну цінність для туристичної галузі України. Проте для підвищення їх прикладного значення доцільно було б

конкретизувати систему показників моніторингу ефективності запропонованих заходів та критерії оцінювання отриманих результатів.

5. У дисертації значна увага приділена ролі просторових факторів розвитку міжнародного туризму. Разом із тим вплив сучасних цифрових технологій та використання штучного інтелекту як інструментів регулювання туристичних потоків висвітлено недостатньо повно, хоча ці фактори дедалі більше визначають просторову організацію туристичної діяльності.

Висловлені зауваження та побажання мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Вони можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях і практичній діяльності. Загалом дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, що характеризується належним рівнем теоретичного опрацювання та практичної спрямованості.

9. Загальні висновки

Дисертаційна робота Гука Юліана Володимировича на тему «Організаційно-економічні механізми асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій з формування механізмів асиметричного згладжування просторової поляризації в міжнародному туризмі.

Робота характеризується цілісністю наукового задуму, логічною побудовою та послідовним розкриттям досліджуваної проблематики. Структура роботи є чітко вмотивованою та підпорядкованою досягненню поставленої мети й вирішенню визначених завдань. Сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на результатах комплексного теоретичного й аналітичного дослідження, відзначаються належним рівнем обґрунтованості, достовірності та мають важливе теоретичне й прикладне значення для розвитку міжнародного туризму та вдосконалення механізмів регулювання його просторових диспропорцій.

Дисертація Гука Юліана Володимировича на тему «Організаційно-економічні механізми асиметричного згладжування просторової поляризації в

міжнародному туризмі» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри технологій в
ресторанному господарстві, готельно-
ресторанної справи та туризму
Криворізького національного університету
Міністерства освіти і науки України

Ганна ГОРІНА

